

The Levels of Knowledge of High School Students About Human Papilloma Virus Infection

Lisede Okuyan Öğrencilerin İnsan Papilloma Virüs Enfeksiyonu Hakkındaki Bilgi Düzeyleri

Zahide Yalaki¹, Medine Ayşin Taşar¹, Rukiye Ünsal Saç¹, Sabir Göçmen², Seçkin Karadağlı², Nermin Akbaş³, Yıldız Bilge Dallar¹

¹Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, Ankara, Türkiye

²Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara, Türkiye

³Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Aile Hekimi, Ankara, Türkiye

Abstract

Objective: The aim of this study was to assess the knowledge and attitudes about human papilloma virus and its vaccine levels in health care vocational high school students and healthy group of adolescents who admitted to pediatric outpatient clinics.

Material and Methods: This study included 564 adolescents ages between 16-19 years. Health care vocational high school students were the study group; students in other high schools were the control group. A questionnaire was given by the investigators to the participants. Data were analyzed by using SPSS for Windows version 15.0 was used for all data analysis.

Results: The study involved 304 health care school students and 260 healthy adolescents (As the control group). The question of "Do you know which disease is caused by HPV?" was answered as "I don't know" by 74.3% of all adolescents. The 39.8% of the study group gave the right answer and 7.9% gave the wrong answer; all the participants in the control group gave the wrong answer. The question of "Is HPV infection a serious disease?" was answered as "Yes" by 59.9% of the health care school students, however all subjects in the control group stated that they had no information ($p < 0.001$). The question of "Do you wish to be vaccinated against HPV?" was answered as "Yes" by 12.2% and as "No" or "I don't know" by 87.8% of the control group.

Conclusion: In our Country, health care school students have some knowledge about HPV because they are informed about this subject. However, the level of knowledge about HPV in adolescents in other high schools is low. We think that appropriate education programs in high schools about HPV and other sexually transmitted diseases are necessary to increase awareness. (*J Pediatr Inf 2016; 10: 86-92*)

Keywords: HPV infection, HPV vaccine, high school students

Özet

Amaç: Çalışmamızda sağlık meslek liselerinde okuyan öğrenciler ile çocuk polikliniklerimize çeşitli nedenlerle başvuran ergenlerin insan papilloma virüs (HPV) enfeksiyonu, HPV aşısı hakkındaki bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Çalışmaya 16-19 yaş arası ergenler alındı. Sağlık meslek liselerinde okuyan öğrenciler çalışma grubu, diğer okullarda okuyanlar ise kontrol grubu olarak tanımlandı. Çalışmaya katılanlara araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu verildi. Elde edilen veriler SPSS 15.00 programı kullanılarak bilgisayar ortamında değerlendirildi.

Bulgular: Çalışmaya alınan 564 olgunun 304'ü çalışma grubu, 260'ı kontrol grubu idi. "HPV'nin hangi hastalığa neden olduğunu biliyor musunuz?" sorusuna çalışmaya alınan tüm ergenlerin %74,3'ünün 'bilmiyorum' şeklinde; çalışma grubunun %39,8'nin doğru, %7,9'nun yanlış cevap verdiği; kontrol grubunun tamamının ise 'bilmiyorum' şeklinde cevap verdiği görüldü. "HPV enfeksiyonu ciddi bir hastalık mıdır?" sorusuna katılımcıların %32,3'ü 'evet'; çalışma grubunun %59,9'u 'evet' derken kontrol grubunun tamamı bilmediğini belirtti ($p < 0,001$). Katılımcılara sorulan "HPV aşısı olmayı düşünür müsünüz?" sorusuna; %12,2'i 'evet'; çalışma grubunun %22,6'ı 'evet' derken kontrol grubunun hepsi 'hayır' şeklinde cevap verdi.

Sonuç: Ülkemizde sağlık meslek liselerinde okuyan öğrencilerin, okullarında eğitim almaları nedeniyle HPV hakkındaki bilgilerinin daha iyi olduğu, diğer liselerde eğitim alan ergenlerde HPV bilgi düzeylerinin düşük olduğu saptandı. Lise eğitimi içinde HPV başta olmak üzere cinsel yolla bulaşan hastalık hakkında bilgi verilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. (*J Pediatr Inf 2016; 10: 86-92*)

Anahtar kelimeler: HPV enfeksiyonu, HPV aşısı, lise öğrencileri

Received/Geliş Tarihi:
29.02.2016

Accepted/Kabul Tarihi:
25.06.2016

Correspondence
Address

Yazışma Adresi:

Zahide Yalaki

E-mail:

dr_zahide@yahoo.com

©Copyright 2016 by Pediatric Infectious Diseases Society - Available online at www.cocukenfeksiyon.org

©Telif Hakkı 2016 Çocuk Enfeksiyon Hastalıkları Derneği - Makale metnine www.cocukenfeksiyon.org web sayfasından ulaşılabilir.

DOI: 10.5152/ced.2016.2330

Giriş

Dünyada kadınlar arasında meme kanserinden sonra en sık görülen kanser çeşidi serviks kanseridir. Çoğunluğu gelişmekte olan ülkelerde olmak üzere her yıl yaklaşık 250 000'den fazla kadının ölümüne neden olmaktadır (1, 2). Ülkemizde tüm kadın kanserleri arasında dokuzuncu sırada yer almaktadır (3).

Serviks kanserinde en önemli risk faktörlerinden birisi insan papilloma virüs enfeksiyonudur (HPV). İnsan papilloma virüs ailesi yaklaşık olarak 120 tipten oluşur ve 40 tipi anogenital enfeksiyonlara neden olur. Tip 6 ve 11 genital siğillerin %90'ından sorumlu iken, HPV tip 16 ve 18 ise serviks kanseri gelişiminin %71'inden sorumludur (4-6). Cinsel yolla bulaşır; servikal, anal, vajinal, vulvar, penis ve orofarengeal kanser gelişimi dışında genital siğil, epitelyal kistler, hiperkeratozis, anogenital papillomlar, kondilom gibi benign lezyonlara da neden olabilir (4, 6, 7). İnsan papilloma virüs ile ilişkili hastalıkların önemli bir halk sağlığı sorunu olması nedeni ile enfeksiyon ve kanser gelişiminden korumak için aşı geliştirilmiştir (8). Altmış beşten fazla ülkede klinik olarak kullanımı onaylanmış olan bu aşuların cinsel aktiviteye başlamadan önce uygulanmasının koruyucu etkinliği arttırdığı bildirilmektedir (3, 8, 9). Günümüzde HPV aşısı rutin olarak 11-12 yaş arası kız ve erkeklere önerilmektedir (10, 11).

Ülkemizde ise HPV aşısı, rutin aşı takvimi içerisinde yer almamaktadır. Aşının uygulanması ailenin isteğine bağlıdır ve ücretlidir. Ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde ilk cinsel ilişki yaşının giderek küçülmesi ve birden çok cinsel eş olması gibi riskli durumların ergenlik çağında giderek artması, cinsel yolla bulaşan hastalıklar için riski arttırmaktadır. Bu nedenle serviks kanserini önlemede birincil koruma olan güvenli cinsel yaşam ve HPV aşısı ülkemiz için önemli bir konudur.

Çalışmamızda Sağlık Meslek Liselerinde (SML) okuyan ve hastanemizde staj yapan lise öğrencileri ile çocuk polikliniklerimize çeşitli nedenlerle başvuran ergenlerin HPV enfeksiyonu ve HPV aşısı hakkındaki bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntemler

Araştırma Ocak 2015-Haziran 2015 tarihleri arasında yapıldı. Çalışmaya, hastanemizde staj yapmaya gelen SML öğrencileri ile çeşitli nedenlerle çocuk polikliniğine başvuran 16-19 yaş arası 564 ergen alındı. Çalışmaya katılanlara araştırmacılar tarafından hazırlanan, katılımcıların yaşı, anne-baba eğitim düzeyleri gibi sosyo-demografik özellikleri ve HPV'yi duyup duymadıkları, bulaşma şekli, korunma yöntemleri, HPV hakkındaki bilgiyi nereden öğrendikleri, HPV aşısını duyup duymadıkları, aşığı yaptırmak isteyip-istemediklerinin sorgulandığı 25 soruluk

anket formu verildi. Çalışmaya katılan SML öğrencileri 'çalışma grubu'; diğer liselerde okuyan öğrenciler 'kontrol grubu' olarak tanımlandı.

Çalışma için yerel etik kurulundan yazılı onay alındı. Katılımcılara anket formunu doldurmadan önce çalışma hakkında bilgi verilerek onamları alındı.

Elde edilen veriler SPSS 15.00 (SPSS Inc.; Chicago, IL, ABD) programı kullanılarak bilgisayar ortamında değerlendirildi; $p < 0,05$ için sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi. Sürekli ve kesikli sayısal değişkenlerin dağılımının normale yakın olup olmadığı Kolmogorov Smirnov testiyle araştırıldı. Ergenlerin yaşlarının dağılımları normalden farklı olduğu için tanımlayıcı istatistikler ortanca (en küçük - en büyük) şeklinde verildi. Kategorik değişkenler için tanımlayıcı istatistikler olgu sayısı ve "%" biçiminde gösterildi.

Gruplar arasında ortanca değerler yönünden farkın önemliliği Mann-Whitney U testi ile araştırıldı. Kategorik değişkenler Pearson'un Ki-Kare, Fisher-Freeman-Halton veya Fisher'in Kesin Sonuçlu Ki-Kare testiyle değerlendirildi.

Bulgular

Çalışmaya alınan 564 olgunun 304 (%53,9)'ü SMYO öğrencileri, 260 (%36,5)'sı kontrol grubu idi. Sağlık Meslek Lisesi öğrencilerinin yaş ortancası 17 yıl (15-19), kontrol grubunun yaş ortancası 17 yıl (16-18) idi. Çalışma grubunun %58,9 (n=179)'u, kontrol grubunun %57,3 (n=149)'ü kız idi. Yaş ve cinsiyet açısından her iki grupta istatistiksel anlamlı fark yoktu (sırasıyla $p=0,542$; $p=0,706$).

Çalışma grubunda annesi lise-üniversite eğitimi alanların oranı %28,6 (n=87) iken kontrol grubunda bu oran %19,2 (n=50) idi ve istatistiksel olarak anlamlı idi ($p=0,001$). Çalışma grubunda babası lise-üniversite eğitimi alanların oranı %52 (n=158) iken kontrol grubunda bu oran %35,8 (n=93) idi ve istatistiksel olarak anlamlı idi ($p < 0,001$) (Tablo 1).

Çalışmaya alınan tüm ergenlerin %61,2 (n=345)'i çocukluk çağı aşularının tam olarak yapıldığını, %10,5 (n=59)'i aşularının eksik yapıldığını, %28,4 (n=160)'ü bu konuda bilgisi olmadığını belirtti.

"HPV'nin hangi hastalığa neden olduğunu biliyor musunuz?" sorusuna çalışmaya alınan tüm ergenlerin %74,3 (n=419)'ü 'bilmiyorum', %16,5 (n=93)'i 'serviks kanseri', %3,4 (n=19)'ü 'serviks kanseri ve siğil', %1,6 (n=9)'sı 'genital siğil' şeklinde cevap verirken, %4,3 (n=24)'ünün yanlış cevap verdiği görüldü (Tablo 2). Aynı soruya çalışma grubunun %39,8 (n=121)'nin doğru, %7,9 (n=24)'nün yanlış, %52,3 (n=159)'nün 'bilmiyorum' şeklinde cevap verdiği saptandı. Kontrol grubundaki ergenlerin hepsi 'bilmiyorum' şeklinde cevap verdi (Tablo 3).

"HPV ciddi bir hastalık mıdır?" sorusuna katılımcıların %32,3 (n=182)'ü 'evet', %0,9 (n=5)'ü 'hayır', %66,8

Tablo 1. Gruplara göre demografik veriler (n=564)

	Çalışma grubu		Kontrol grubu		p
	n=304	%	n=260	%	
Cinsiyet					0,706
Kız	179	58,9	149	57,3	
Erkek	125	41,1	111	42,7	
Anne eğitim					0,001
Okuma-yazma yok	8	2,6	13	5,0	
Okur-yazar	7	2,3	23	8,8	
İlkokul	121	39,8	101	38,8	
Ortaokul	81	26,6	73	28,1	
Lise-üniversite	87	28,6	50	19,2	
Baba eğitim					<0,001
Okur-yazar	2	0,6	10	3,8	
İlkokul	63	20,7	86	33,1	
Ortaokul	81	26,6	71	27,3	
Lise-üniversite	158	52,0	93	35,8	
Aylık gelir düzeyi					<0,001
<Asgari ücret	4	1,3	5	1,9	
Asgari ücret	31	10,2	71	27,3	
1000-2000 TL	150	49,3	112	43,1	
2000-4000 TL	119	39,1	72	27,2	
Sigara içme	18	5,9	61	23,5	0,001
Aşı durumu					<0,001
Tam aşı	146	4,8	199	76,5	
Tam aşı olup olmadığını bilmiyor	119	36,5	49	18,8	

(n=377)'i 'bilmiyorum' cevabını verdi. Çalışma grubunun %59,9 (n=182)'u aynı soruya 'evet' derken kontrol grubunun tamamı bilmediğini belirtti; bu sonuç istatistiksel olarak anlamlı idi (p<0,001) (Tablo 3).

"Ailenizin HPV hakkında bilgisi var mı?" sorusuna katılımcıların %5,1 (n=29)'i 'evet', %43,8 (n=247)'i 'hayır', %51,1 (n=288)'i 'bilmiyorum' şeklinde cevap verdi. Çalışma grubundaki öğrencilerin %9,5 (n=29)'nin bu soruya 'evet', %47,7 (n=145)'inin 'hayır', %42,8 (n=130)'inin 'bilmiyorum' cevabını verdiği saptandı. Kontrol grubundaki öğrencilerde ise %39,2 (n=102)'i 'hayır' cevabını verirken %60,8 (n=158)'i 'bilmiyorum' cevabını vermişti. Bu grupta ailesinin HPV konusunda bilgisi olduğunu söyleyen öğrenci yoktu (p<0,001).

Katılımcılara sorulan "HPV aşısı olmayı düşünür müsünüz?" sorusuna; %12,2 (n=69)'i 'evet', %87,8 (n=495)'i 'hayır' ve 'bilmiyorum' şeklinde cevap verdi. Çalışma grubundaki öğrencilerin %22,6 (n=69)'i 'evet' cevabını verirken, %67,4 (n=205)'ü 'hayır' cevabını verdi.

Bu grubun %85'i aşının pahalı olması nedeni ile %5'i kararsız olduğu için, %10'u aşıya güvenemediği için aşı yaptırmada 'hayır' cevabını verdiği saptandı. Kontrol grubundaki öğrencilerin hepsi 'hayır' cevabını verdi (p<0,001). Kontrol grubunun HPV ile ilgili bilgi, aşı, bulaşma şekli, korunma yöntemleri konusunda bilgilerinin olmadığı saptandı (Tablo 3).

Tartışma

Günümüzde serviks kanseri olgularının büyük çoğunluğunun özellikle HPV tip 16 ve 18'den kaynaklandığı bilinmektedir (4, 6, 12). Amerika Birleşik Devletleri verilerine göre dünyada seksüel yönden aktif olan erkek ve kadınların yaşamları boyunca HPV ile enfekte olma riskleri %50 olarak bildirilmiştir. Afrika ülkelerinde, Hindistan, Güney ve Orta Amerika ülkelerinde hastalık sık olarak görülmektedir (13).

Tablo 2. Çalışmaya katılan öğrencilerin HPV enfeksiyonu konusundaki görüşleri

	n	%
HPV'nin hangi hastalığa neden olduğunu biliyor musunuz?		
Bilmiyorum	419	74,3
Serviks kanseri	93	16,5
Serviks kanseri+genital siğil	19	3,4
Genital siğil	9	1,5
Yanlış cevap	24	4,3
HPV nasıl bulaşır?		
Bilmiyorum	372	66,0
Cinsel yolla	109	19,3
Diğer (kan ve kan ürünü ile, doğumda anneden bebeğe, vücut salgısı ile)	70	12,4
Yanlış cevap	13	2,3
HPV'den korunmak için ne yapılmalı?		
Bilmiyorum	393	69,7
Prezervatif	33	5,9
Bayanlar smear testi	2	0,4
Aşı	26	4,6
Tek eşli cinsel hayat	12	2,1
Temizlik	16	2,8
Cinsel ilişkiye girmemek	8	1,4
Prezervatif+aşı	26	4,6
Tek eşli cinsel hayat + prezervatif	24	4,2
Tek eşli cinsel hayat+ Aşı	10	1,8
Hepsi	5	0,9
Yanlış cevap	9	1,6
HPV hakkında bilgiyi nereden öğrendiniz? (n=232)		
Okul	98	42,3
İnternet	78	33,6
Arkadaş	24	10,4
Gazete+dergi	1	0,4
Aile	31	13,3
HPV aşısını olmayı düşünür müsünüz?		
Evet	69	12,2
Hayır	465	82,4
Bilmiyorum	30	5,4
HPV aşısını neden olmak istersiniz? (n=69)		
Serviks kanserini karşı korunmak için	4	5,7
Bulaştırmamak için	4	5,7
Korunmak için	49	71,3
Sağlıklı yaşam için	4	5,7
Yapılırsa iyi olur	1	1,5
Ciddi bir hastalık olduğu için	1	1,5
Hepsi	6	8,6
HPV: insan papilloma virüs		

Serviks kanseri özellikle düşük sosyoekonomik koşullarda yaşayan, düzenli tetkik ve tedavi programlarından yararlanamayan kadınları etkilemektedir. Gelişmiş ülkelerde başarılı tarama programları, bilgilendirmeler sayesinde hastalık ilerlemeden erken evrelerde yakalanabilmekte ve bu nedenle gelişmiş ülkelerde görülme sıklığı alt sıralara düşmektedir (14).

Serviks kanserinin sık görüldüğü ülkelerde de toplum bilinçlendirilmesi ve eğitimlerle kanser hakkında farkındalık yaratılabilir; böylece kadın ölümleri azaltılabilir. Yapılan çeşitli çalışmalarda toplumun önemli bir kısmının serviks kanserine neden olan etmenleri, risk faktörlerini bilmediğini göstermiştir. Bu risk faktörlerinin bilinmemesi korunma yöntemlerinden yeterince faydalanılmamasına neden olmaktadır (5, 15-17).

Çalışmamızda SML öğrencileri ile diğer liselerde okuyan öğrencilerin HPV hakkındaki bilgi düzeyleri karşılaştırıldı. Ailelerin eğitim düzeyleri incelendiğinde çalışma grubunda annesi ve babası lise ve üniversite eğitimi alanların kontrol grubuna göre daha fazla olduğu ve çalışma grubundaki öğrencilerin ailelerinin %9,5'nin HPV hakkında bilgisi olduğu öğrenildi. Kontrol grubundaki öğrencilerin ailelerinin HPV konusunda bilgileri bulunmamaktaydı. Bu sonuç ile toplumun bilinçlendirilmesinin önemli olduğu düşünüldü. Çetin ve ark. (15) ergen kızlarda yaptıkları çalışmada anne eğitim düzeyinin daha yüksek olduğu gruplarda HPV konusunda bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanırken baba eğitim düzeylerinde fark saptanmamıştır.

Çetin ve ark. (15) 13-18 yaş arası ergen kızlarda yaptıkları çalışmada %77,8'nin HPV hakkında bilgisinin olmadığı gözlenmiştir. Ozan ve ark. (5) 18 yaş ve üzeri erişkin hastalarda yaptıkları çalışmada ise hastaların %33,6'sının HPV enfeksiyonunu bildikleri belirtilmiştir.

Güvenç ve ark. (18) hemşirelik yüksek okul öğrencilerinin de yaptıkları çalışmada birinci sınıf öğrencilerinin %20,8'inin, ikinci sınıf öğrencilerinin %47'sinin, üçüncü sınıf öğrencilerinin %86,6'sının ve dördüncü sınıf öğrencilerinin %90,5'inin HPV enfeksiyonunu bildiklerini bildirmişlerdir. Çalışmamızda da ergenlerin %74,3'nün HPV'nin hangi hastalığa yol açtığını bilmedikleri, %4,3'nün de yanlış cevap verdiği saptandı. Kontrol grubundaki ergenlerin hepsi, HPV enfeksiyonu hakkında bilgisinin olmadığını belirtti. Sağlık Meslek Lisesi öğrencilerinin de sadece %39,8'nin doğru cevap verdiği saptandı. Sağlık konusunda eğitim alan öğrencilerin diğer okullarda eğitim alan öğrencilere göre HPV hakkında daha çok bilgiye sahip olduğu ama yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıkları gözlemlendi. Bu durum devlet okullarında cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda eğitimin artırılması gerekliliğini düşündürmüştür.

Erişkinlerde yapılan bir çalışmada katılımcıların %46,1'nin HPV'nin bulaş şekli konusunda bilgisi olmadığı bildirilmiştir (5). Güvenç ve ark. (18)'nin yaptığı çalışmada

Tablo 3. Gruplara göre HPV enfeksiyonu bilgi düzeylerinin karşılaştırılması

	Çalışma grubu		Kontrol grubu		p
	n=304	%	n=260	%	
HPV ciddi bir hastalık mıdır?					<0,001
Evet	182	59,9	0	0	
Hayır	5	1,6	0	0	
Bilmiyorum	117	38,5	260	100	
HPV hangi hastalıklara neden olur?					<0,001
Bilmiyorum	159	52,3	260	100	
Doğru cevap	121	39,8	0	0	
Yanlış cevap	24	7,9	0	0	
Ailenizin HPV hakkında bilgisi var mı?					<0,001
Evet	29	9,5	0	0	
Hayır	145	47,7	102	39,2	
Bilmiyorum	130	42,8	158	60,8	
HPV nasıl bulaşır?					<0,001
Bilmiyorum	112	36,8	260	100	
Doğru cevap	179	58,9	0	0	
Yanlış cevap	13	4,3	0	0	
HPV'den korunmak için ne yapmalı?					<0,001
Bilmiyorum	133	43,8	260	100	
Doğru cevap	154	50,6	0	0	
Yanlış cevap	17	5,6	0	0	
HPV aşısı olmayı düşünür müsünüz?					<0,001
Evet	69	22,6	0	0	
Hayır	205	67,4	260	100	
Bilmiyorum	30	0,98	0	0	

HPV: insan papilloma virüs

hemşirelik okulunda okuyan öğrencilerin %43,6'sı HPV'nin cinsel yolla bulaştığını bilirken son sınıf öğrencilerinde bu oranın daha yüksek olduğu (%87,3) bildirilmiştir. Ali ve ark. (19) yine hemşirelerde yaptığı çalışmada da son sınıf hemşirelik öğrencilerinin %89'nun HPV'nin cinsel yolla bulaştığını bildiğini belirtmişlerdir.

Güvenç ve ark. (18) yaptığı çalışmada HPV korunma yöntemleri sorgulandığında hemşirelik okulunda okuyan öğrencilerin %76,8'inin korunma yöntemlerini doğru olarak bildikleri ve aşı hakkında bilgi sahibi oldukları belirtilmiştir (18). Çalışmamızda da kontrol grubundaki öğrencilerin hiçbiri HPV'nin nasıl bulaştığını ve korunma yöntemlerini bilmezken çalışma grubundaki öğrencilerin %58,9'u bulaşma şeklini, %50,7'i korunma yöntemlerini doğru cevapladı.

Çalışmamızda öğrencilere HPV hakkındaki bilgiyi nereden aldıkları sorulduğunda cevap verenlerin %40,1'i okuldan, %46,6'ı internetten okuduğunu belirtmişti. Bu sonuç ile ergenlerin okulda verilen eğitimlerden yararlandıkları ve bu nedenle okullarda verilen eğitimin artırılması gerekliliği düşünüldü. Bununla beraber sadece okul değil ailelerin ve toplumun bilinçlendirilmesi için basın-yayın organlarının da bu konuda duyarlılık göstermesi gerektiği düşünülmüştür.

Özellikle serviks kanseri olmak üzere benign ve malign pek çok hastalığa yol açan HPV'den korunmada temel korunma yöntemi olan HPV aşısı pek çok ülkede rutin aşılama programına dahil edilmiştir ve başlıca 9-26 yaş grubundaki kız ve erkeklere uygulanmaktadır (8-11). Ancak ülkemizde rutin aşılama programı içerisinde olma-

diğından dolayı ücretsiz uygulanmamakta, ailenin ve gençlerin isteğine göre aşı uygulanmaktadır. Aşının maliyeti, ailelerin ve gençlerin aşı ile ilgili tutumları, bilgi düzeyleri, sosyoekonomik düzeyi, doktorların aşığı önerme ve reçete etme durumları aşılamanın yaygınlığını etkilemektedir. Yapılan çeşitli çalışmalarda aşının maliyetinin yüksek olması, ergenlerde aşılamanın seksüel aktiviteyi erken yaşta başlatma korkusu, dinsel ve sosyal inanışların aşının önünde büyük engel olduğu belirtilmiştir (20, 21).

Bülbül ve ark. (17) 0-15 yaş çocuğı olan annelere HPV aşılması konusunda yaptıkları çalışmada annelerin %53,7'i aşının varlığını bilmediklerini belirtmişlerdir. Annelerin %25,5'i aşı bedava ise yaptıracığını, %44,4'ü 100 TL veya daha fazlasını aile bütçesinden kızına aşı yaptırmak için ayırabileceğini belirtmiştir. Yıldırım ve ark. (22) çocuk doktorlarında yaptıkları çalışmada, doktorların %91'nin HPV aşısını 10-12 yaş grubu kız çocuklarına önerdiği, aşı önermeyen doktor grubunun önermemesinin en önemli sebebinin aşının maliyeti olduğu belirtilmiştir. Başka bir çalışmada da katılımcılara sorulan "HPV aşısının yaygınlaşmasının önündeki en büyük engel sizce hangisidir?" sorusuna alınan cevaplar arasında %68 ile ilk sırayı "yeterli bilince veya bilgiye sahip olmamak" almıştır. Katılımcıların %13,7'i aşının yan etkilerinden korkarken, %12,4'ü aşının çok pahalı olmasını belirtmiştir (23). Tıp Fakültesi öğrencilerinde yapılan başka bir çalışmada ise öğrencilerin %95,8'nin ileride hastalarına HPV aşısını önermeyi düşündüklerini belirtmişlerdir. Ancak aşının çok pahalı olmasının (%51,6), riskli cinsel ilişkiyi teşvik edebileceğı (%45,9), çok eşliliğe özendirilebileceğı, erken cinselliğe özendirilebileceğı, ciddi komplikasyonlara karşı koruyucu olmadığını düşündükleri ve sosyal damgalanmaya neden olabileceğini düşündükleri için aşığı önerme konusunda çekinceleri olduğunu da belirtmişlerdir (24). Çalışmamızda tüm öğrencilere sorulan "HPV aşısı olmayı düşünür müsünüz?" sorusuna %82,4'ü "hayır" cevabını verdi. Sağlık meslek lisesi öğrencilerinin %67,4'ü "hayır" şeklinde cevaplandırırken kontrol grubunun ise hepsi "hayır" dedi. Çalışmaya alınan SML öğrencilerinin aşı hakkındaki bilgilerinin okul dolayısı ile daha fazla olduğu bu nedenle aşığı karşı tutumlarının daha olumlu olduğu düşünüldü. Bununla beraber bu öğrenci grubunda da "hayır" cevabı verenlerin %85'nin aşının pahalı olmasından dolayı bu cevabı verdiği saptandı. Sonuçlarımız literatür ile uyumlu bulundu. Aşı fiyatlarının azaltılması veya rutin aşı programına dahil edilmesinin aşı yapılma sıklığının artması için önemli olacağı düşünülmüştür.

Çalışmamızda okula devam etmeyen ve çalışan ergenler çalışmaya alınmaması çalışmamızın eksikliği olarak görülmektedir.

Sonuç olarak, ülkemizde lise eğitimi alan ergenlerde HPV bilgi düzeylerinin düşük olduğu saptandı. Sağlık eğitimi alan öğrenciler ile diğer liselerde okuyan öğrencilerin HPV konusundaki bilgilerini karşılaştırıldığında, Sağlık Meslek

Liselerinde okuyan öğrencilerin, okullarında eğitim almaları nedeniyle, HPV hakkındaki bilgilerinin daha iyi olduğu görüldü. Sağlık Meslek Liseleri dışındaki liselerde okuyan ergenlerde HPV hakkında bilgi düzeylerinin çok yetersiz olduğu görüldü. Bu nedenle okullarda HPV dahil cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında eğitimlerin artırılması, hem annelerin hem de gençlerin bu konuda farkındalıklarının artırılması için basın-yayın, gazete, internetin etkili bir şekilde kullanılması gerektiğini düşünmekteyiz.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study.

Informed Consent: Informed consent was obtained from patients who participated in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept - S.G., S.K., Y.B.D.; Design - S.K., N.A., S.G.; Supervision - M.A.T., Z.Y., Y.B.D.; Funding - S.G., S.K., Z.Y.; Materials - Z.Y., N.A., R.S.; Data Collection and/or Processing - Z.Y., R.S., S.K., N.A.; Analysis and/or Interpretation - Z.Y., M.A.T.; Literature Review - Z.Y., R.S.; Writing - Z.Y., M.A.T.; Critical Review - Y.B.D., R.S.

Conflict of Interest: No conflict of interest was declared by the authors.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı alınmıştır.

Hasta Onamı: Hasta onamı bu çalışmaya katılan hastalardan alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir - S.G., S.K., Y.B.D.; Tasarım - S.K., N.A., S.G.; Denetleme - M.A.T., Z.Y., Y.B.D.; Kaynaklar - S.G., S.K., Z.Y.; Malzemeler - Z.Y., N.A., R.S.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi - Z.Y., R.S., S.K., N.A.; Analiz ve/veya Yorum - Z.Y., M.A.T.; Literatür Taraması - Z.Y., R.S.; Yazığı Yazan - Z.Y., M.A.T.; Eleştirel İnceleme - Y.B.D., R.S.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını belirtmiştir.

Kaynaklar

1. WHO. Comprehensive cervical cancer control: a guide to essential practice, 2006. Available from: URL: http://www.who.int/reproductivehealth/publications/cervical_cancer_gep/text.pdf (Erişim Tarihi: 05.01.2016).

2. Parkin DM, Bray F, Ferlay J, Pisani P. Global cancer statistics. 2002. *CA Cancer J Clin* 2005; 55: 74-108. [\[CrossRef\]](#)
3. Ozgul N. Türkiye'de serviks kanserinin durumu ve kanser kontrol çalışmaları. Türkiye'de Kanser Kontrolü'nde. Tuncer AM, (ed). Ankara: Sağlık Bakanlığı Yayınları; 2007. s. 349-58.
4. Carvalho NS, Teixeira LM, Pradel EM, Gabardo J, Joly C, Urbanetz AA. Vaccinating against HPV: Physicians' and medical students' point of view. *Vaccine* 2009; 27: 2637-40. [\[CrossRef\]](#)
5. Ozan H, Demir BÇ, Atik Y, Gümüş E, Özerkan K. Kadın hastalıkları ve doğum polikliniğine başvuran hastaların human papilloma virüs ve hpv aşısı hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 2011; 37: 145-8.
6. Rambout L, Hopkins L, Hutton B, Fergusson D. Prophylactic vaccination against human papillomavirus infection and disease in women: A systematic review of randomized controlled trials. *Can Med Assoc J* 2007; 177: 469-79. [\[CrossRef\]](#)
7. Zimet GD. Improving adolescent health: Focus on HPV vaccine acceptance. *J Adolesc Health* 2005; 37: 17-23. [\[CrossRef\]](#)
8. Harper DM, Williams KB. Prophylactic HPV vaccines: current knowledge of impact on gynecologic premalignancies. *Discov Med* 2010; 10: 7-17.
9. La Torre G, Waure C, Chiaradia G, Mannocci A, Ricciardi W. HPV vaccine efficacy in preventing persistent cervical HPV infection: A systematic review and metaanalysis. *Vaccine* 2007; 25: 8352-8. [\[CrossRef\]](#)
10. National Cancer Institute at the National Institutes of Health, Who should get HPV vaccines? Available from: URL: <http://www.cancer.gov/cancer-topics/factsheet/prevention/HPV-vaccine>. (Erişim Tarihi: 05.01.2016)
11. <http://www.cdc.gov/vaccines/pubs/pinkbook/hpv.html> (Erişim Tarihi: 05.01.2016)
12. Lenselink CH, Gerrits MM, Melchers WJ, Massuger LF, van Hamont, D, Bekkers RL. Parental acceptance of Human Papillomavirus vaccines. *Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol* 2008; 137: 103-7. [\[CrossRef\]](#)
13. Jemal A, Thomas A, Murray T, Thun M. Cancer statistics, 2002. *CA Cancer J Clin* 2002; 52: 23-47. [\[CrossRef\]](#)
14. Kamangar F, Dores GM, Anderson WF. Patterns of cancer incidence, mortality and prevalence across five continents: defining priorities to reduce cancer disparities in different geographic regions of the world. *J Clin Oncol* 2006; 24: 2137-50. [\[CrossRef\]](#)
15. Çetin O, Verit F, Keskin S ve ark. Ergen kızların human papilloma virüsü ve aşısı hakkındaki bilgi düzeyleri. *Türk Ped Arş* 2014; 49: 142-7.
16. Clifford GM, Smith JS, Plummer M, Munoz N, Franceschi S. Human papilloma virus types in invasive cervical cancer worldwide: A meta-analysis. *Br J Cancer* 2003; 88: 63-73. [\[CrossRef\]](#)
17. Bülbül S, Yalçın S, Araz NÇ ve ark. Anadolu'da 0-15 yaş çocuk annelerinin rahim ağzı kanseri ve Human Papilloma Virüs aşılması hakkındaki düşünceleri. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi* 2013; 2: 73-8.
18. Güvenç G, Akyüz A, Seven M. Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin human papilloma virüs enfeksiyonu ve aşıları ile ilgili bilgi ve tutumlarının belirlenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi* 2012; 54: 104-10.
19. Ali SF, Ayub S, Manzoor NF, et al. Knowledge and awareness about cervical cancer and its prevention amongst interns and nursing staff in tertiary care hospitals in Karachi, Pakistan. *PLoS ONE* 2010; 5: e11059. [\[CrossRef\]](#)
20. Boehner CW, Howe SR, Bernstein DI, Rosenthal SL. Viral sexually transmitted disease vaccine acceptability among college students. *Sex Transm Dis* 2003; 30: 774-8. [\[CrossRef\]](#)
21. Özşaran Z, Demirci S, Aras AB. Tıp fakültesi öğrencileri arasında HPV aşısı bilgi düzeyini değerlendiren anket çalışması. *Türk Jinekolojik Onkoloji Dergisi* 2011; 2: 40-4.
22. Yıldırım M, Düzova Ö, Kanık A, Kırık Ö, Türkiye'deki çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanlarının insan papilloma virüs aşısı konusundaki bilgi ve tutumları. *J Pediatr Inf* 2009; 3: 62-8.
23. Yüksel B, Şencan H, Kucur SK ve ark. Human Papilloma Virus (HPV) enfeksiyonu ve HPV aşısı hakkında bilgi düzeyi ve genel eğilimler; Dumlupınar Üniversitesi- Evliya Çelebi Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ndeki doktor, hemşire ve sağlık personellerini içeren anket taraması. *Jinekoloji- Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi* 2015; 12: 64-7.
24. Önsüz FM, Topuzoğlu A, Bilgi Z, Yılmaz M, Amuk N, Fahridin F. Bir tıp fakültesinde kadın hastalıkları ve doğum stajını yapmış öğrencilerin HPV aşısı hakkında bilgi düzeyleri ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Taf Prev Med Bull* 2011; 10: 557-64.